

LUCY MAUD MONTGOMERY

Anė iš salos

Alma littera

PIRMAS SKYRIUS

Permainų šešėlis

„Nuimtas derlius, vasara baigė“, – svajingai žvelgdama į javapjūtės apnuogintus laukus padeklamavo Anė Šerli. Ji su Diana Bari Žaliastogiuose skynė obuolius, o šią valandėlę ilsėjosi saulėtame kampelyje, kuria-me usnies pūkų spiečių skraidino vėjo sparnai – vis dar vasariškai malonaus vėjo, Vaiduoklių miške prisigėrusio paparčių kvapo.

Vis dėlto kiekviena peizažo detalė bylojo apie rudenį. Tolumoje dusliai šniokštė jūra, laukai tušti ir išgeltę, tik kur ne kur geltonavo rykštenės, upokšnio slėnis tolėliau už Žaliastogių pilnutėlis nežemiškai violetinių astrų, o Spindinčio Vandens Ežeras mėlynas mėlynas – ne per-

mainingai mėlynas kaip pavasarį, ne blyškiai žydras kaip vasarą, bet ryškiai, nepajudinamai, ramiai mėlynas: tarytum vanduo būtų įveikęs visas nuotaikas ir jausmų įtampas ir dabar apimtas jokių blaškių svajonių nebedrumsčiamos ramybės.

– Buvo graži vasara, – šypsodamasi ir sukiodama naujutėlį žiedą ant kairiosios rankos piršto pasakė Diana. – O panelės Levandos vestuvės, atrodė, bus tos vasaros vainikas. Ponai Irvingai dabar turbūt jau plaukia per Ramujį vandenyną.

– O man atrodo, kad jie išvyko seniai seniai ir jau apkeliaavo visą pasaulį, – atsiduso Anė. – Negaliu patikėti, kad jie susituokė vos prieš savaitę. Viskas taip pasikeitė. Panelė Levanda ir ponai Alanai išvyko – kokie apleisti atrodo pastoriaus namai su užvertomis langinėmis! Vakar vakare pro juos praėjau ir man pasirodė, kad ten visi išmirę.

– Geresnio pastoriaus už poną Alaną mes jau nebeturėsime, – liūdnai pritarė Diana. – Manau, šią žiemą sulauksime visokiausios paramos, bet retą kurį sekmadienį girdėsime pamokslą. Na, ir jūs su Gilbertu išvyksit – bus siaubingai nyku.

– Bet Fredas niekur neišvyks, – su šypsena ištarė Anė.

– Kada atvažiuoja ponija Lind? – tarsi neišgirdusi Anės replikos paklausė Diana.

– Rytoj. Džiaugiuosi, kad ji atvyksta. Bet tai bus dar vienas pasikeitimas. Vakar mudvi su Merile iškraustėme svečių kambarį. Kad žinotum, kaip nenoriai jį tvar-

kiau! Suprantu, tai kvailystė, bet vis atrodė, kad darome šventvagystę. Tas senas svečių kambarys man visą laiką atrodydavo it šventovė. Kai buvau maža, manydavau, jog tai nuostabiausia patalpa visame pasaulyje. Juk prisimeni, kaip aš siaubingai trokšdavau nakvoti svečių kambario lovoje – bet tik ne Žaliastogių svečių kambaryje. Ne, tik jau ne ten! Tai būtų per daug siaubinga – iš pagarbios baimės ten nė bluosto nesudėčiau. Kai Merilė mane nusiųsdavo į tą kambarį ko nors atnešti, aš per jį *neidavau* – oi ne, aš per jį tipendavau ant pirštų galų, sulaukiusi kvapą, tarytum būčiau bažnyčioje, ir lengviau atsidusdavau iš jo išėjusi. Jame kabėjo Džordžo Vaitfildo ir hercogo Velingtono portretai – vienas iš vieno veidrodžio šono, kitas iš kito – ir visada, kai ten būdavau, taip rūščiai į mane žiūrėdavo. Ypač jeigu išdrįsdavau žvilgtelti į veidrodį, kuris vienintelis visuose namuose neiškreipia mano veido. Visada stebėdavausi, kaip Merilė drįsta tą kambarį tvarkyti. O dabar jis ne tik sutvarkytas – jis tiesiog nusiaubtas. Džordžas Vaitfildas ir hercogas išstremti į palėpę. „Taip praeina pasaulio šlovė“, – apibendrina Anė ir nusijuokė, bet juokiantis nuskambėjo ir liūdesio gaidelė. Niekada nemalonu, kai išniekinamos mūsų šventovės, nesvarbu, kad mes iš jų jau išaugę.

– Kokia vieniša aš būsiu, kai tu išvyksi, – šimtąjį kartą sudejavo Diana. – Negaliu net pagalvoti, kad išvyksi jau kitą savaitę!

– Bet kol kas mes kartu, – linksmai atsakė Anė. – Neleiskime, kad kitos savaitės liūdesys pagrobtų šitos savai-

tės džiaugsmą. Aš pati bijau net galvoti apie tą išvykimą: namai man tokie brangūs – kaip ir aš jiems. Ką tu kalbi apie vienatvę! Tai aš turėčiau dejuoti vaitoti. Su tavimi čia liks tiek senų draugų – ir dar Fredas! O aš būsiu vieniša tarp svetimų, nieko ten nepažinosiu!

– *Išskyrus Gilbertą. Ir...* Čarlį Slouną, – mėgdžiodama ankstesnę Anės pašaipėlę pasakė Diana.

– Na taip, Čarlis Slounas – tikrai bus didelė paguoda, – sarkastiškai pritarė Anė.

O paskui abi tos nepakaltinamos bėdulės nusikvatojo. Diana puikiai žinojo Anės nuomonę apie Čarlį. Bet, nepaisant slaptų pokalbių, per kuriuos jos aptardavo visas smulkmenas, nežinojo tikros Anės nuomonės apie Gilbertą Blaitą. Tiesą sakant, nė pati Anė to nežinojo.

– Kiek žinau, berniukai bus apgyvendinti kitame Kingsporto gale, – toliau kalbėjo Anė. – Džiaugiuosi, kad vykstu į Redmondą, ir neabejoju, kad po kurio laiko jis man patiks. Bet žinau, kad iš pradžių tai ne. Nepatirsiu net to malonumo, kurį turėjau mokydamasi Karališkojoje seminarijoje, – laukti savaitgalių, kai keliaudavau namo. O Kalėdų teks laukti tūkstantį metų.

– Viskas keičiasi – arba pasikeis, – liūdnai pasakė Diana. – Mane persekioja nuojauta, Ane, kad nebebus taip, kaip anksčiau.

– Manau, mes priėjome gyvenimo kryžkelę, – mąsliai ištarė Anė. – Ir turėjome ją priėti. Kaip manai, Diana, ar būti suaugusiam iš tikrųjų taip nuostabu, kaip įsivaizduodavome vaikystėje?

– Nežinau. Kai kas suaugusiojo gyvenime yra nuostabu, – atsakė Diana, vėl glostydama žiedą ir šypsodamasi. Toji šypsnelė visada priversdavo Anę staiga pasijusti paliktą ir kažko nepatyrusią. – Bet daug dalykų ir trikdo. Kartais pajuntu, kad suaugusiojo būvis mane gąsdina – tada viską atiduočiau, kad vėl būčiau maža mergaitė.

– Manau, kad laikui bėgant mes priprasime prie suaugusiųjų gyvenimo, – linksmi pasakė Anė. – Bus vis mažiau ir mažiau netikėtumų. Nors, galų gale, netikėtumai mane džiugina, nes tai yra gyvenimo prieskonis. Mums aštuoniolika, Diana. Po dvejų metų bus dvidešimt. Kai buvau dešimties, manydavau, kad dvidešimt jau yra senatvės pradžia. Netruks prabėgti dar kiek laiko, ir tu būsi ori, garbinga ištekėjusi ponija, motina, o aš – daili senmergė, teta Anė, per atostogas atvykstanti pasisvečiuoti. Juk tu man visad rasi laisvą kampeį prisiglausti, brančioji Diana? Ne, ne svečių kambarį – senmergėms nėra ko svajoti apie svečių kambarius, o aš būsiu kukli kaip Urija Hipas iš Dikenso romano „Deividas Koperfildas“ ir patenkinta kokia nors ankšta patalpėle virš priebučio ar kokia skyle kuo atokiau nuo svečių kambario.

– Kokias nesąmones tu kalbi, Ane, – nusijuokė Diana. – Ištekėsi už kokio nors puikaus, gražaus ir turtingo vyro, ir joks svečių kambarys Evonlyje tau neįtikis, ir tu užriesi nosį prieš visus savo jaunystės draugus.

– Būtų labai apmaudu: mano nosytė tokia daili, bijau, kad ją užriesdama, subjauročiau, – baksnodama elegantiškąją savo kūno dalį pasakė Anė. – Neturiu tiek daug

gražių bruožų, kad drįsčiau gadinti tuos, kuriuos turiu. Taigi, net jeigu ištekėčiau už Žmogėdrų salos karaliaus, prižadau, kad prieš tave, Diana, tikrai neriesiu nosies.

Dar sykių smagiai nusikvatojusios merginos išsiskyrė: Diana grįžo į Šlaitasodį, o Anė patraukė į paštą. Ten ji rado laišką ir, kai Gilbertas Blaitas pasivijo ją ant tilto per Spindinčio Vandens Ežerą, ji tiesiog tryško džiaugsmu dėl to laiško.

– Priscila Grant irgi vyksta į Redmondą, – sušuko ji. – Argi ne nuostabu? Tikėjausi, kad ji vyks, bet ji pati manė, kad tėvas neleis. Tačiau leido, ir dabar mes abi gyvensime kartu. Kai šalia bus tokia draugužė kaip Priscila, manęs nebeišgąsdins nei jokia armija su vėliavomis, nei ištisa falanga negailestingų Redmondo profesorių.

– O aš manau, kad mums patiks Kingsportas, – pasakė Gilbertas. – Visi sako, tai senas, gražus miestas su gražiausiu pasaulyje parku. Girdėjau, kad vaizdai tame parke tiesiog didingi.

– Kažin, ar bus – ar gali būti – gražiau, kaip čia, – sumurmėjo Anė, žvelgdama aplinkui mylinčiomis, susižavėjusiomis akimis. Akimis žmogaus, kuriam „namai“ visada turi būti mieliausia vieta pasaulyje, nepaisant jokių kitų nuostabių vietelių, plytinčių po svetimomis žvaigždėmis.

Jie abu, giliai traukdami į save vakaro prieblandos žavesį, stovėjo persisvėrę per tilto turėklus virš senojo tvenkinio, kaip tik toje vietoje, kur Anė tą dieną, kai Eleinė plaukė į Kamelotą, išlipo iš skęstančios plokščiadugnės

valties. Vakaruose dangaus skliautas vis dar saugojo nuostabią, raudoną saulėlydžio spalvą, bet jau tekėjo mėnulis, o jo šviesoje vanduo spindėjo kaip didelė sidabrinė svajonė. Abu jaunuolius raizgiojo švelnūs, malonūs prisiminimų burtai.

– Tu tokia tyli, Ane, – pagaliau prabilo Gilbertas.

– Bijau kalbėti ir pakrutėti, kad neišbaidyčiau to nuostabaus grožio, kad jis neišnyktų sutrikdžius tylą, – atsiduso Anė.

Staiga Gilbertas uždėjo ranką ant grakščios baltos plaštakos, įsikibusios tilto turėklų. Jo šviesiai rudos akys grimzdo į tamsą, jo vis dar berniukiškos lūpos prasivėrė – tuoj tuoj išduos kažkokią sielą virpinančią svajonę ir viltį. Bet Anė staiga atitraukė ranką ir apsisuko. Prieblandos kerų kaip nebūta.

– Jau turiu eiti namo, – perdėtai nerūpestingai šūktelėjo ji. – Merilei šiandien skaudėjo galvą, ir esu tikra, kad dvynukai jau bus iškrėtę ką nors baisaus. Tikrai neturėjau taip ilgai užgaišti.

Kol jiedu priėjo Žaliastogių alėją, ji be paliovos čiaušė visokius niekus. Vargšas Gilbertas neturėjo progos nė žodelio įterpti. Kai išsiskyrė, Anei palengvėjo. Po to netikėto jausmų blyksnio Aido trobelės sode, jos širdyje įsitaisė naujas, slaptas drovumo jausmas, susijęs su Gilbertu. Kažkas svetima įsibrovė į seną, tobulą mokyklinę draugystę – kažkas, grasinantis tą draugystę sugadinti.

– Anksčiau niekad nesidžiaugdavau, žiūrėdama į nuėinantį Gilbertą, – pusiau apmaudžiai, pusiau graudžiai

mąstė ji, toliau žingsniuodama alėja. – Jeigu jis nesiliaus su tokiom nesąmonėm, mūsų draugystė suirs. O neturi suirti, aš to neleisiu. Ak, *kodėl* vaikinai negali išsaugoti blaivaus proto!

Anei širdy kirbėjo, kad ir jai pačiai „blaivus protas“ nelabai padeda – kitaip argi taip ilgai jaustų šiltą Gilberto prisilietimą. Tebejaustų jį taip aiškiai, kaip ir tą akimirksnį, kai jo delnas gulėjo ant jos rankos. Ir tas pojūtis toli gražu nebuvo nemalonus – visai kas kita, negu panašus Čarlio Slouno prisilietimas Baltasmėlių baliuje prieš tris dienas. Tada, kai jie praleido vieną šokį ir tiesiog sėdėjo kartu ant suoloelio. Anė net sudrebėjo nuo nemalonių prisiminimų. Bet visos bėdos dėl galvos netekusių kavalierių išdulkėjo jai iš galvos, susidūrus su kasdiene, rūsčia tikrove Žaliastogių virtuvėje, kurioje ant sofos graudžiai verkė aštuonmetis berniukas.

– Kas nutiko, Deivi? – čiupdama jį į glėbį paklausė Anė. – Kur Merilė ir Dora?

– Merilė guldo Dorą į lovą, – sukūkčiojo Deivis, – aš ve-erkiu, kad Dora žemyn galva nudardėjo nuo rūsio laiptų ir nusibrazdino visą nosį, o...

– Ak, nesielvartauk dėl to, brangusis. Suprantu, tau jos labai gaila, bet verkdamas jai niekuo nepadėsi. Rytoj jai viskas praeis. Verksmas niekada nepadeda, Deivi, mielasis...

– Aš verkiu ne dėl to, kad Dora nudardėjo nuo laiptų, – nutraukdamas geranoriškus Anės pamokymus ir dar labiau pyktelėjęs atšovė Deivis. – Aš verkiu dėl to,

kad nemačiau, kaip jinai dardėjo. Kai tik kas nors juokinga nutinka, manęs amžinai toj vietoj nebūna.

– Ak, Deivi! – vos sutramdydama bedieviško juoko priepuolį sušuko Anė. – Ar tau atrodo juokinga, kad vargšė Dora nukrito nuo laiptų ir susižeidė?

– Ji *nelabai* susižeidė, – įžūliai atkirto Deivis. – Aišku, jeigu ji būtų žuvusi, aš tikrai jos gailėčiau, Ane, bet Keitų giminę ne taip lengva nužudyti. Jie kaip ir Blevetai, man rodos. Praeitą trečiadienį Herbas Blevetas nukrito nuo stoginės šienui krauti ir ropėms skirtu latakui nusliuogė į gardą tvarte, kur stovėjo baugštus ir nartus arklys. Nukrito prie pat jo užpakalinių kojų. Ir vis tiek liko gyvas, tik tris šonkaulius tesusilaužė. Ponia Lind sako, kad būna tokių žmonių, kurių ir su mėsos kapokle neužmuši. Ar tikrai ponია Lind rytoj atvažiuoja, Ane?

– Taip, Deivi, ir tikiuosi, tu visad su ja gražiai ir mandagiai elgsiesi.

– Būsi geras ir mandagus. Bet ar ji ateis vakarais manęs migdyti, Ane?

– Tikriausiai. Kodėl klausai?

– Nes, jeigu ji ateis, – labai ryžtingai pasakė Deivis, – aš prie jos nekalbėsiu poterių, kaip kad darau prie tavęs, Ane.

– Kodėl ne?

– Nes manau, kad negražu kalbėtis su Dievu, kai gir-di kiti, Ane. Dora tegul sau poteriauja prie ponios Lind, jeigu nori, bet aš tai ne. Palauksiu, kol ji išeis, tada sukalbėsiu. Ar taip negerai, Ane?

– Gerai, jeigu tik nepamirši išvis jų sukalbėti, Deivydai.

– Oi ne, nepamiršiu, galim lažintis. Manau, kad kalbėti poteries labai linksma. Bet kalbėti juos vienam nebus taip gera, kaip kalbėti su tavimi. Ak, kad tu pasiliktum, Ane. Nesuprantu, kodėl tu nori išvažiuoti ir mus palikti.

– Aš ne tiek *noriu*, Deivi, bet jaučiu, kad privalau.

– Jeigu nenori, tai ir nereikia. Juk tu suaugusi. Kai *aš* būsiu suaugęs, ničnieko nedarysiu, ko pats nenorėsiu, Ane.

– Visą gyvenimą, Deivi, bus tokių dalykų, kuriuos darysi ir nenorėdamas.

– Ne, nedarysiu, – kategoriškai atsakė Deivis. – Nieka-da! Dabar aš turiu daryti tai, ko nenoriu, nes tu su Merile varysit mane miegoti, jeigu nedarysiu. Bet kai užaugsiu, nebegalėsite taip elgtis, ir niekas nebegalės man sakyti – nedaryk to, nedaryk ano. Tai bent pagyvensiu! Sakyk, Ane, Miltis Boulteris sako, kad jo mama sako, kad tu važiuoji į koledžą todėl, kad įsitikintum, ar galėsi ten pasigauti vyrą. Ar tikrai, Ane? Man reikia žinoti.

Akimirką Anę užliejo pasipiktinimas. Paskui ji nusijuokė, primindama sau, kad ponios Boulter prasčiokiškos mintys ir kalbos negali jai pakenkti.

– Ne, Deivi, tikrai ne. Aš vykstu mokytis, augti ir daug sužinoti.

– Apie ką sužinoti?

– Apie... – Ir Anė pacitavo „Alisą Veidrodžio karalystėje“: „Varliagyvius, uodų kelius, / Batus, kiaules ir karalius.“

---

* Vertė Violeta Palčinskaitė.

– Bet jeigu tu *tikrai norėtum* pasigauti vyrą, kaip tą darytum? Man reikia žinoti, – nepasidavė Deivis, kuriam ši tema, akivaizdu, kėlė susižavėjimą.

– Geriau paklausk ponios Boulter, – susimąščiusi atsakė Anė. – Manau, kad ji apie tai išmano daug daugiau negu aš.

– Ir paklausiu, kai tik ją vėl pamatysiu, – rimtai atsakė Deivis.

– Deivi! Tik pabandyk! – supratusi savo klaidą šūktelėjo Anė.

– Bet juk pati ką tik man liepei, – įsižeidęs paprieštaravo Deivis.

– Tau jau laikas į lovą, – paliepė Anė, taip išsisukdama iš bėdos.

Kai Deivis nuėjo gulti, Anė nuklydo iki Viktorijos salos ir sėdėjo ten viena, apgaubta plonos, liūdnos mėnulio šviesos, o aplinkui ratu tekantis upokšnis linksmai kike-no – skambėjo vandens ir vėjo duetas. Anei visada patiko tasai upokšnis. Kiek svajonių nuausta virš jo purslojančio vandens! Ji užmiršo jaunatviškas meilės kančias ir aitrias pagiežingų kaimynų paskalas, ir visas savo mergystės problemas. Vaizduotėje ji plaukė legendinėmis jūromis, kurios skalavo tolimus švytinčius „pasakiškų, apleistų žemių“ krantus, kur tūnojo nuskendusios Atlantidos ir Elizejaus salos, o Vakarė žvaigždė jai rodė kelią į Širdies Troškimų šalį. Ir tose svajonėse ji buvo turtingesnė negu tikrovėje. Mat tai, kas matoma, praeina, o kas nematoma, išlieka amžinai.